

TÜRKİYE'DE PATENT SİSTEMİ

M. Kaan DERİCİOĞLU

14.02.2012

- **Patent Kanunu ve Türkiye**

Amacı, kişileri buluş yapmaya özendirmek ve teknik gelişmeyi sağlamak olan patent, yeni buluşlara verilen ve buluşu belirli bir süre koruyan bir belgenin adı.

İlk Patent Kanunu olarak, 1474 Venedik Patent Kanunu bilinir. Türkiye'de ise 23 Mart 1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu, Türkiye'nin 1995 yılına kadar yaşamış ilk Patent Kanunu'dur.

Türkiye, Osmanlı Devleti döneminde Patent Kanunu'nu kabul eden ilk 8 ülke arasında yer almıştır.

1. 1623 İngiltere
2. 1790 Birleşik Devletler
3. 1791 ve 1844 Fransa
4. 1815 Rusya
5. 1864 İtalya
6. 1877 Almanya
7. **1879 Osmanlı – İhtira Beratı Kanunu**
8. 1885 Japonya

23 Mart 1879 tarihli İhtira Beratı Kanunu, **1844 Fransız Kanunu'nun bir çevirisidir**. Bu kanundan tek farkı, buluş yapanlara altın, sim, bakır madalya verilmesini ve bu madalyaların marka yerine kullanılmasını zorunlu kılan madde hükmüdür.

Bu Kanun, **incelemesiz patent verilmesi sistemini** benimseyen bir Kanun'dur. Bu sistem nedeniyle patent verilmesi süreçlerinde araştırma ve inceleme yapacak uzmanları içeren bir yapı oluşturulmamış ve tüm işlemler "Sınai Mülkiyet Müdürlüğü" adı verilen küçük yapıda yürütülmüştür.

21.05.1955 tarihli ve 6563 sayılı bir Kanun ile Türkiye, yenilik incelemeleri yapan Uluslararası Patent Enstitüsü'ne (IIB) üye olmuş ve **incelemeli patent verilmesi sistemine** geçilmiştir.

Avrupa Patent Ofisi'nin kurulması ve 7 Ekim 1977 de yürürlüğe girişı ile bu ofisten rapor alınmaya ve bu raporlara göre patent verilip verilmeyeceğine karar verilmeye başlanmıştır.

1994 yılında Türk Patent Enstitüsü'nün kuruluşundan sonra, Türkiye'den patent almak için yapılan yerli ve yabancı başvuruların araştırılması ve incelenmesi işlemleri; Rusya, Avusturya, Danimarka ve İsveç Patent Ofisleri'nde yapılmaya başlanmıştır.

Türk Patent Enstitüsü'nün **2005 yılından itibaren** bazı alanlara ilişkin olarak patent araştırma ve inceleme raporu düzenlemeye başlamıştır.

Türk Patent Enstitüsü'nün yeni açıklanan hedefi 2015 yılından itibaren tüm patent başvurularının araştırma ve inceleme işlemlerini Türkiye'de yapmak şeklindedir.

- PATENT SAYILARI**

TÜRKİYE'DE VERİLEN PATENTLERİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI

Yıl	Yerli					Yabancı					Genel Toplam	Genel Artış Oranı
	TPE	PCT	EPC	Toplam	Artış Oranı	TPE	PCT	EPC	Toplam	Artış Oranı		
1995	58	0	0	58	-	705	0	0	705		763	-
1996	47	0	0	47	-18,97%	554	0	0	554	-21,42%	601	-21,23%
1997	7	0	0	7	-85,11%	443	0	0	443	-20,04%	450	-25,12%
1998	31	0	0	31	342,86%	340	403	0	743	67,72%	774	72,00%
1999	23	5	0	28	-9,68%	301	796	0	1097	47,64%	1125	45,35%
2000	17	6	0	23	-17,86%	267	846	0	1113	1,46%	1136	0,98%
2001	41	17	0	58	152,17%	237	1814	0	2051	84,28%	2109	85,65%
2002	44	28	1	73	25,86%	349	1351	11	1711	-16,58%	1784	-15,41%
2003	74	18	1	93	27,40%	226	685	176	1087	-36,47%	1180	-33,86%
2004	52	16	0	68	-26,88%	225	686	957	1868	71,85%	1936	64,07%
2005	59	29	7	95	39,71%	210	525	2342	3077	64,72%	3172	63,84%
2006	89	18	15	122	28,42%	142	410	3631	4183	35,94%	4305	35,72%
2007	183	114	21	318	160,66%	130	202	4140	4472	6,91%	4790	11,27%
2008	253	48	37	338	6,29%	96	154	4281	4531	1,32%	4869	1,65%
2009	341	68	47	456	34,91%	93	149	4912	5154	13,75%	5610	15,22%
2010	507	66	69	642	40,79%	83	110	4675	4868	-5,55%	5510	-1,78%
2011	714	59	74	847	31,93%	56	67	5569	5692	16,93%	6539	18,68%
				3304					43349		46653	

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü

Tablodaki bilgiler, 2006 yılına kadar Türkiye’de verilen yerli patent sayısının iki rakamlı olduğunu göstermektedir. Yani bir yıl içinde Türkiye’deki gerçek veya tüzel kişilerin aldıkları toplam patent sayısı 100’den azdır. 2006 yılından itibaren verilen patent sayıları üç rakamlı olmuştur. 2006 yılında 122 olan sayı 2011 yılında 847 ye çıkmıştır. 1995 – 2011 döneminde Türkiye’deki gerçek veya tüzel kişilerin aldıkları toplam patent sayısı 3304 ve yabancı gerçek veya tüzel kişilerin aynı dönemde aldığı patent sayısı 43349 olmuştur.

- **PATENT BAŞVURU VE VERİLEN PATENT SAYILARI**

Bir ülkede patent verilmesi işlemlerinin, yaklaşık üç yıllık araştırma ve inceleme aşamaları sonucunda gerçekleştirildiği değerlendirildiğinde, Türkiye’de başvurulardan patente ulaşım sayısının da çok düşük olduğu görülecektir.

YIL	PATENT BAŞVURU SAYILARI	VERİLEN PATENT SAYILARI
2008	2268	338
2009	2588	456
2010	3250	642
2011	4087	847
TOPLAM	12193	2283

- **TÜRKİYE’DE YAŞAYAN PATENT SAYISI**

17 YILDA VERİLEN TOPLAM PATENT SAYISI	46653
2010 YILI SONUNA KADAR TERK EDİLEN PATENT SAYISI	39184
2010 YILI SONU YILLIK TAKSİTLERİ YATIRILAN VE YAŞAYAN PATENT SAYISI	7469

• **2009 DÜNYANIN EN BÜYÜK EKONOMİLERİ ve 2010 PATENT SAYILARI**

SIRA	ÜLKE	DOLAR	2010 YILI VERİLEN PATENT SAYILARI	2010 YILI YAŞAYAN PATENT SAYILARI	2010 YILI YERLİ PATENT SAYILARI	2010 YILI TOPLAM PATENT BAŞVURULARI
1	ABD	14.3 trilyon	219614	2017318	107792	490226
2	ÇİN	8.8 trilyon	135110	564760	79767	391177
3	Japonya	4.2 trilyon	222693	1423432	187237	344598
4	Hindistan	3.5 trilyon	6168	37334	1725	34287
5	Almanya	2.8 trilyon	13678	514046	9630	59245
6	İngiltere	2.1 trilyon	5594	424209	2323	21929
7	Fransa	2.1 trilyon	9899	435915	8779	16580
8	Rusya	2.1 trilyon	30322	181904	21627	42500
9	Brezilya	2 trilyon	3251	40022	314	22686

10	İtalya	1.74 trilyon	18277	-	16319	9717
11	Meksika	1.47 trilyon	9399	82017	229	14576
12	Güney Kore	1.36 trilyon	68843	640412	51404	170101
13	İspanya	1.36 trilyon	2773	31804	2499	3779
14	Kanada	128 trilyon	19120	133355	1906	35449
15	Türkiye	0.962 trilyon	648	7469	406	2732

Patent sayıları için kaynak: <http://www.wipo.int/ipstats/en/wipi/index.html>

- **TÜRKİYE VE DİĞER ÜLKELER KARŞILAŞTIRMASI**

Bu karşılaştırmayı dünyanın en büyük ekonomilerini oluşturan ülkeler ele alınarak yapmak, bir fikir vermek bakımından, uygun olacaktır. 2009 istatistiklerine göre satın alma gücüne göre dünyanın en büyük 15 ekonomisine ilişkin sayılar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tabloda verilen sayılara göre, bir yıl içinde yapılan yerli/yabancı toplam patent başvurusunda, ABD 490226 ile dünyanın lideridir. Bunu Çin (391177), Japonya (344598) ve Güney Kore (170101) izlemektedir.

ABD ilk kez 2006 yılında Japonya'yı geçmiştir. 2006 yılına kadar lider olan Japonya 2010 yılında üçüncülüğe gerilemiştir.

Bu sıralamada en büyük gelişmenin Çin tarafında olduğu söylenebilir. 2000 yılında yalnız 5000 olan patent başvurusu 12 yıllık bir süreçte 391177 ile 400000 e yaklaşmıştır.

WIPO Dünya Fikri Haklar Örgütü istatistiklerinde tüm ülkelerin bir yıllık toplam patent başvurusu 2 milyona yaklaşmıştır. Çin yetkililerinin açıklamaları 2015 yılına kadar Çin'de yapılan yıllık patent başvurusu sayısının 2 milyon olacağıdır.

Çin'de açıklanan bu sayıyı ciddiye almak gerektiği marka sayılarına bakarak anlaşılabilir. 2010 yılında bir yıllık dönemde Çin'de yapılan toplam marka başvurusu, yerli 973462 ve yabancı 84018 olmak üzere toplam 1057480 olarak açıklanmıştır. Çin'deki marka başvurusu sayısındaki bir yıllık artış (231698) olmuştur.

Bu tabloda ve son sırada yer alan Türkiye'nin patent sayıları açısından diğer ülkelerle karşılaştırılması yapıldığında, bir yıl içinde verilen yerli patent sayılarının çok düşük olduğu görülecektir.

Türkiye 15 büyük ekonomi içinde bir yıl içinde verilen yerli patent sayıları açısından son sıradadır.

2010 PATENT SAYILARI SIRALAMASI

SIRA	ÜLKE	2010 YILI VERİLEN PATENT SAYILARI	SIRA	ÜLKE	2010 YILI VERİLEN PATENT SAYILARI
1	Japonya	222693	9	Fransa	9899
2	ABD	219614	10	Meksika	9399
3	ÇİN	135110	11	Hindistan	6168
4	Güney Kore	68843	12	İngiltere	5594
5	Rusya	30322	13	Brezilya	3251
6	Kanada	19120	14	İspanya	2773
7	İtalya	18277	15	Türkiye	648
8	Almanya	13678			

Verilen patentler başvuru tarihinden itibaren 20 yıl için verilmektedir. Patent korumasının devamı için her yıl bir harç ödenmesi gerekmektedir. Bu harcın, başvuru tarihi esas alınarak altı aylık bir süre içinde ödenmemesi durumunda patent koruması sona erer. 15 büyük ekonomi içinde son sırada bulunan Türkiye, söz konusu 15 ülke sıralamasına giren ülkelerle de karşılaştırıldığında, 7469 sayısının çok düşük olduğu görülecektir. 2010 yılı için bu sayıların; Yunanistan'da 32120, İsrail'de 26494, Polonya'da 30021, Ukrayna'da 24622 olduğu değerlendirildiğinde Türkiye'nin bulunduğu konum itibarıyla **yaşayan patentler açısından en fakir ülke** olduğu ortaya çıkmaktadır.

2010 YAŞAYAN PATENT SAYILARI SIRALAMASI

SIRA	ÜLKE	2010 YILI YAŞAYAN PATENT SAYILARI	SIRA	ÜLKE	2010 YILI YAŞAYAN PATENT SAYILARI
1	ABD	2017318	9	Kanada	133355
2	Japonya	1423432	10	Meksika	82017
3	Güney Kore	640412	11	Brezilya	40022
4	ÇİN	564760	12	Hindistan	37334
5	Almanya	514046	13	İspanya	31804
6	Fransa	435915	14	Türkiye	7469
7	İngiltere	424209	15	İtalya	Açıklanmamıştır
8	Rusya	181904			

2010 YILI YERLİ PATENT SAYILARI SIRALAMASI

SIRA	ÜLKE	2010 YILI YERLİ PATENT SAYILARI	SIRA	ÜLKE	2010 YILI YERLİ PATENT SAYILARI
1	Japonya	187237	9	İspanya	2499
2	ABD	107792	10	İngiltere	2323
3	ÇİN	79767	11	Kanada	1906
4	Güney Kore	51404	12	Hindistan	1725
5	Rusya	21627	13	Türkiye	406
6	İtalya	16319	14	Brezilya	314
7	Almanya	9630	15	Meksika	229
8	Fransa	8779			

- **MARKALAR**

2011 yılında Türkiye’de yapılan marka başvuru sayısı 119882 olmuştur. Bu sayı 2010 yılında 85182 idi.

MARKA BAŞVURULARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI

Yıl	Yerli		Yabancı						Genel Toplam	Genel Artış Oranı
	Sayı	Artış Oranı	Sayı	Artış Oranı	Madrid Protokolü Başvuruları		Toplam	Artış Oranı		
					Sayı	Artış Oranı				
1995	12815	-	3379	-	0	-	3379	-	16194	
1996	15860	23,76%	4802	42,11%	2	-	4804	42,17%	20664	27,60%
1997	16118	1,63%	4982	3,75%	1	-	4983	3,73%	21101	2,11%
1998	14632	-9,22%	5158	3,53%	0	-	5158	3,51%	19790	-6,21%
1999	18277	24,91%	3659	-29,06%	2396	-	6055	17,39%	24332	22,95%
2000	21188	15,93%	3237	-11,53%	4958	106,93%	8195	35,34%	29383	20,76%
2001	20289	-4,24%	2417	-25,33%	6399	29,06%	8816	7,58%	29105	-0,95%
2002	28534	40,64%	2244	-7,16%	5651	-11,69%	7895	-10,45%	36429	25,16%
2003	30507	6,91%	2174	-3,12%	6033	6,76%	8207	3,95%	38714	6,27%
2004	38524	26,28%	2388	9,84%	6547	8,52%	8935	8,87%	47459	22,59%
2005	48981	27,14%	3096	29,65%	8340	27,39%	11436	27,99%	60417	27,30%
2006	54788	11,86%	3530	14,02%	8537	2,36%	12067	5,52%	66855	10,66%
2007	58713	7,16%	3925	11,19%	9995	17,08%	13920	15,36%	72633	8,64%
2008	60597	3,21%	4229	7,75%	10165	1,70%	14394	3,41%	74991	3,25%
2009	59838	-1,25%	3624	-14,31%	8142	-19,90%	11766	-18,26%	71604	-4,52%
2010	73142	22,23%	4083	12,67%	7903	-2,94%	11986	1,87%	85128	18,89%

Kaynak: TPE

Türkiye’de ticaretin gelişmesine paralel olarak marka tescil ihtiyacı da doğal olarak artmaktadır. **Marka tescilinden anlaşılması gerekeni markanın tanımında aramak gerekmektedir. Marka ayırt edici bir işarettir ve benzer mal veya hizmetleri birbirinden ayırt eder. Bu tanıma göre bakıldığında, her yeni marka tescil başvurusunun mevcut markalardan farklı olması gerektiği düşünülmelidir.** Örneğin MEHMET KAAN markası tescilli ise, bir başka kişinin aynı marka için yeni bir marka tescil başvurusu yapmaması gerekir. Bu tablodaki veriler, 2000 – 2011 döneminde Türkiye’de **birebir marka sayısının** sürekli arttığını göstermektedir.

Yeni marka başvurusu yapanlar, zaten tescilli olan markaların aynı veya benzer olan veya olmayan mal veya hizmetler için tescilini talep etmektedir. Aralık 2011 verilerine göre, **Türkiye’de tescilli 643499 markanın 198396 adedi birebir aynı olan markaları oluşturmaktadır.**

2011 yılında Türkiye’de başvurusu yapılan marka tescil başvurularında **birebir marka sayısı ilk dokuz ayda 17026** olarak gerçekleşmiştir. Bu sayı o dönemdeki **başvurusu sayısının %54.74 ü kadardır.** 2011 yılının son üç aylık döneminde ise **birebir marka başvurusu sayısı 14080** olarak gerçekleşmiş ve **artış oranı da %45.26** olmuştur. **Bir yıllık dönemde toplam sayı 31106 dır.**

26.12.2011 tarihi itibarıyla Türkiye’deki marka tescil başvurusu sayısı 107981 olmuştur. Bu sayıdan birebir olan 31106 ve ayrıca marka niteliğinde olmadığı halde tescil başvurusu yapılan markalar da düşüldükten sonra, bir yıllık dönemde Türkiye’de ne kadar yeni marka yaratıldığı ortaya çıkacaktır. 2010 yılında yapılan marka tescil başvurusu sayısı 85128 olarak ve tescil edilen marka sayısı 44164 olarak açıklanmıştır.

WIPO Dünya Fikri Haklar Örgütü yıllık istatistiklerinde 2010 yılı içinde toplam marka tescil başvurusu 3.5 milyonun üzerinde ve tescil edilen marka sayısı 3160000 olarak açıklanmıştır.

BİRE BİR MARKALARIN İLK 9 AY VE SON 3 AY KARŞILAŞTIRMASI

YILLAR	İLK 9 AY	İLK 9 AY ORANI	SON 3 AY*	SON 3 AY ORANI	TOPLAM
2000	5275	71,72%	2080	28,28%	7355
2001	5011	70,61%	2086	29,39%	7097
2002	6098	70,33%	2572	29,67%	8670
2003	5960	69,10%	2665	30,90%	8625
2004	7198	68,46%	3316	31,54%	10514
2005	10102	73,35%	3671	26,65%	13773
2006	9840	72,36%	3759	27,64%	13599
2007	9954	74,41%	3424	25,59%	13378
2008	10486	77,58%	3031	22,42%	13517
2009	11147	68,80%	5055	31,20%	16202
2010	15444	74,42%	5309	25,58%	20753
2011	17026	54,74%	14080	45,26%	31106

- **PATENT ve MARKA SÜREÇLERİ**

Patent başvurularında süreç şu şekildedir:

- Başvurular şekli şartlar açısından incelenir
- Şekli şartlara uygun olan başvurular için en geç 15. ayda araştırma raporu düzenlenmesi istenir
- Patent başvurusu ve düzenlenen araştırma raporu yayınlanarak 6 ay süre için görüş ve itirazlara açılır
- Başvuru sahibi bu aşamada incelemeli veya incelemesiz patent verilmesi için tercih yapar
- İncelemeli patent için inceleme raporu düzenlenir, incelemesiz patent için inceleme 7 yıl ertelenir.
- Uygun rapor durumunda incelemeli patent verilir
- İncelemesiz patentte 7 yıl içinde inceleme istenilir ise, incelemelideki gibi işlem yapılır.

Marka başvurularında süreç şu şeklidir:

- Marka başvuruları şekli şartlar açısından incelenir
- Tescil edilebilirlik açısından araştırılır ve incelenir
- Tescil için karar verilir ise, yayınlanarak üç ay için görüş ve itirazlara açılır
- Üç aylık süre sonunda incelenir ve uygun olanlar tescil edilerek yayınlanır

- **YORUM**

Mevcut istatistiklerde ortaya çıkan patent başvurusu ve patent sayıları Türkiye’de patent korumasının **133 yıllık** uzun bir geçmişi olmasına rağmen, henüz gelişmediğini göstermektedir. **Bu uzun süreçte Türkiye’de “Patent Almak ve Patent Vermek” konusunda bir kültür yeterince oluşmamıştır.**

133 yıldır patent kanunu olan bir ülke olmasına rağmen patent başvurusu ve patent sayılarının çok az olması, bu işin yalnız bir Kanun ile sağlanamayacağını en belirgin örneği olmaktadır. Öncelikle eğitimden başlanarak ilgili alandaki uzmanların yetiştirilmesi, uluslararası standartlara uygun yasal düzenlemeler ve alt yapılar oluşturulması gerekmektedir. Bu alt yapılar, “Ulusal ve Bölgesel ve Uluslararası Patent Yasal Düzenlemeleri”, “WIPO Dünya Fikri Haklar Örgütü’nden araştırma ve inceleme konularında yetki almış Patent Ofisi”, “Bünyesindeki Hakimlere ek olarak Teknik Hakimlerin de Yer Alacağı Patent Mahkemeleri” ve “Patent Vekilleri” olarak belirtilebilir. Bu dörtlü yapı için yeni politikalar oluşturmak veya Devletin var olan politikalarının yaşama geçirilmesine ihtiyaç olduğu açıktır.

Türkiye’nin birçok konuda hedefleri vardır ve bunlar 2023 yılına odaklanmıştır. Eğer, bu yıl için Türkiye’nin 50 bin patent başvurusu hedefi olacak ise, buna uygun alt yapılar oluşturulmalıdır.

Alt yapının geliştirilmesine ilişkin olarak yapılacak en az üç yıllık bir plan ile bunu sağlamak mümkün olabilir.

- **HEDEFLER**

- Üniversitelerde **Fikri Haklar Ana Bilim Dalı** olmalı ve bu alanda akademisyenlerin ve uzmanların yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- **Patent Kanunlarının buluşlara patent verilmesi için var olduğu, bir ülke politikası olarak kabul edilmeli**, mevcut yasal engeller ve uygulamalar ortadan kaldırılmalıdır.
- Mevcut Kanun Hükmünde Kararnameler yerine, bütün sınai haklar konularındaki **Kanun Taslakları, kamu ve özel sektör kuruluşları temsilcilerinin katılımı** ile hazırlanmalıdır.
- **Türk Patent Enstitüsü alt yapısı uluslararası standartlara göre yenilenmeli**, gerekli personel ve uzman desteği sağlanmalıdır.

M. Kaan DERİCİOĞLU

Ankara Patent Bürosu Limited Şirketi Kurucu Ortağı ve Genel Müdürü

ODTÜ ve TOBB ETÜ Öğretim Görevlisi

TOBB Türkiye Patent ve Marka Vekilleri Meclisi Başkanı

kaan.dericioğlu@ankarapatent.com – 0532 614 1212